

**Cyberbullying i jego
najpowszechniejsze formy
wśród dzieci i młodzieży
szkolnej**

dr Ewa Sowa-Behtane

CYBERPRZEMOC

- ◎ **Cyberprzemoc** (ang. cyberbullying) zdefiniować można najkrócej jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Najczęściej terminu tego używa się w odniesieniu do przemocy rówieśniczej z użyciem telefonów komórkowych lub Internetu.

Cyberprzemoc – zjawisko szczególnie niebezpieczne:

title,Tragiczna-smierc-gimnazjalistki-Zabila-sie-przez-plotki,wid,15072023,wiadomosc.html?fbclid=6120b8

STRONA GŁÓWNA ZDJĘCIA I FILMY **KRYMINAŁ** WYPADKI PO PIJAKU

Tragiczna śmierć gimnazjalistki. Zabiła się przez plotki?

data: 2012-11-07
źródło: Polska Dziennik Bałtycki, nasygnale.pl

(fot. gimnazjum-trabki.pl)

Poleć < 77 Udostępnij < 25 Tweetnij < 0

Samobójstwo w Trąbkach Wielkich w powiecie gdańskim. W swoim domu powiesiła się gimnazjalistka. Dlaczego 15-latkę targnęła się na swoje życie? Sprawę bada policja i prokuratura z Pruszcza Gdańskiego. Jak donosi "Dziennik Bałtycki", nastolatka zostawiła list pożegnalny.

iczy-final-cyberprzesledowania-czyli-historia-Amandy-Todd,index.html?smoybtticaid=6120b8

Tragiczny finał cyberprześladowania czyli historia Amandy Todd (15.10.2012)

Kategorie wszystkie

Tragiczny finał cyberprześladowania czyli historia Amandy Todd
poniedziałek, 15 października 2012 23:32

Lubię to! < 0 +1 < 2 nk Fajne! < 0

Skocz do komentarzy

Tragiczna historia **Amandy Todd**, 15-letniej kanadyjskiej nastolatki, która 10 października 2012 popelniła **samobójstwo**, wstrząsnęła całym światem. Niestety, dopiero po jej śmierci, opublikowany przez nią 7 września filmik na youtube, pobit rekordy oglądalności (1,600,000 wyświetleń do 13 października). Dlaczego była nękana?

Wszystko zaczęło się od jednej, ziej decyzji, gdy miała 12 lat. Podczas rozmowy na czacie z "przyjacielem" postanowiła spełnić jego prośbę i pokazała mu swoje nagie piersi. Rok później, ten sam "przyjaciel", zostawił wiadomość na jej profilu Facebooku jako anonimowy użytkownik, że gdy nie zobaczy ponownie "pokazu" roześle jej topless zdjęcia do znajomych.

Fitness Kluby w Warszawie

Mieszkania do Remontu

Nightwish - dla fanów
www.rockmetalsh...

koszulki, bluzy i gadzety Nightwish
Największy sklep rockowy z odzieżą

NIK o cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży

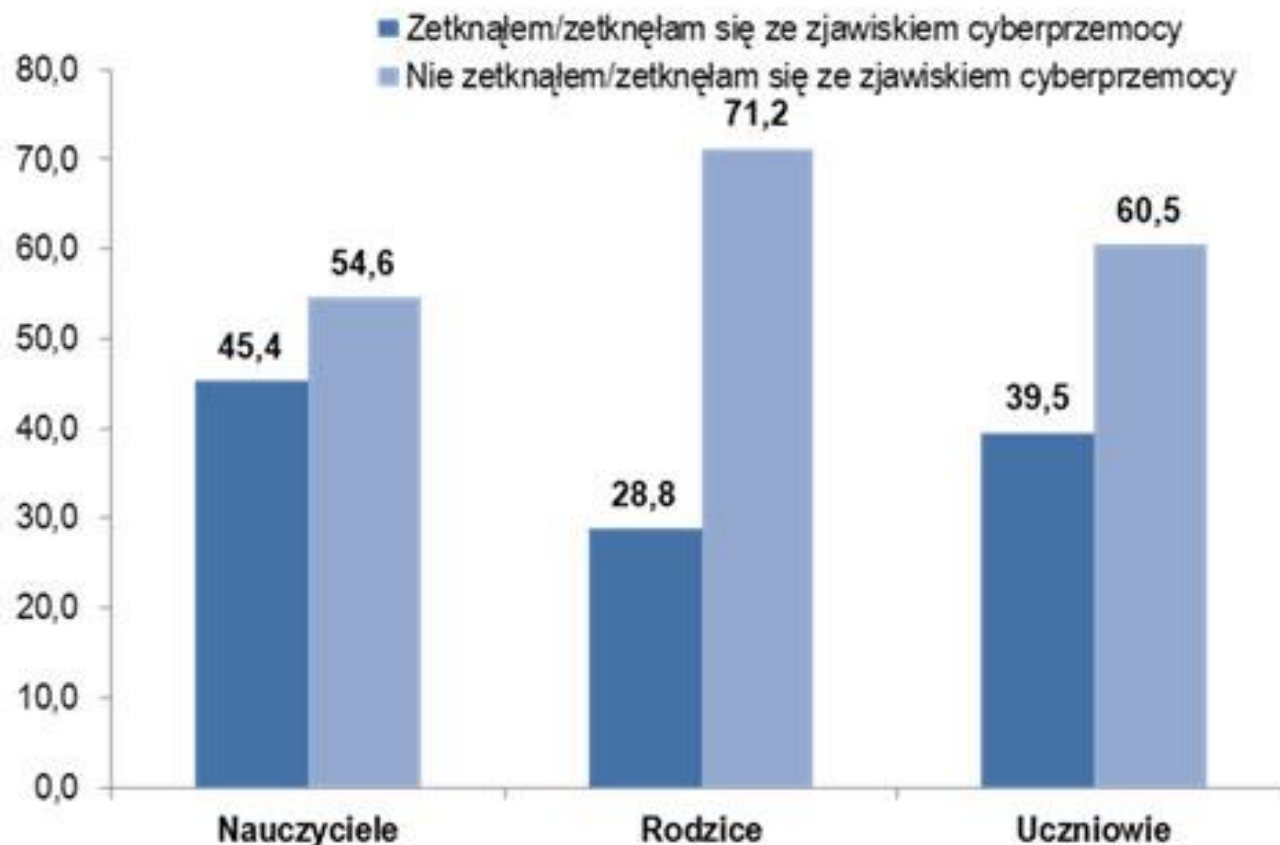
Zapobieganie i przeciwdziałanie
cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży

Najwyższa Izba Kontroli
Warszawa, lipiec 2017 r.

Z badań ankietowych przeprowadzonych przez NIK w trakcie kontroli (wśród 271 nauczycieli, 814 rodziców i 737 uczniów) wynika, że zjawisko cyberprzemocy jest wśród uczniów poważnym problemem.

dr Ewa Sowa-Behtane
Wydział Pedagogiczny
Instytut Nauk o Wychowaniu

Skala zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży w opinii ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne NIK

- **Kontrola wykazała dużą dysproporcję pomiędzy ujawnionymi zdarzeniami dotyczącymi cyberprzemocy w szkołach, a opinią samych uczniów na temat skali tego zjawiska.** W latach szkolnych 2013/2014-2016/2017 w skontrolowanych szkołach wystąpiło 60 zdarzeń związanych z cyberprzemocą wśród uczniów (średnio 2 przypadki cyberprzemocy na szkołę w roku szkolnym).

○ Najpowszechniejsze formy cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży

Cyberprzemoc

- Wyzywanie
- Nękanie
- Poniżanie
- Ośmieszanie
- Kradzież tożsamości

<http://www.swiat-prezentacji.pl/prezentacja.cyberprzemoc,406>

FLAMING

- ◉ **Flaming** (flame war – wojna na obelgi) - rodzaj cyberbullyingu polegający na agresywnej wymianie zdań pomiędzy uczestnikami kanałów komunikacyjnych, które mają z reguły charakter publiczny. „Wojną na obelgi” są najczęściej rozmowy pomiędzy dwoma użytkownikami o odmiennych poglądach głównie dotyczące sfery polityki, religii i filozofii.

PRZEŚLADOWANIE

- **Prześladowanie (harassment)** - polega na regularnym przesyłaniu nieprzyjemnych (agresywnych, ośmieszających) wiadomości do ofiary za pomocą elektronicznych kanałów komunikacji.

HEJTING

- **Hejting** - to zjawisko, które polega na obrzucaniu nienawiścią (poprzez stosowanie agresywnych i obrażających komentarzy) wybraną osobę/osoby/grupy.

TROLLING

- ⦿ **Trolling** - polega na ośmieszaniu lub obrażaniu innych uczestników dyskusji na forum (czego następstwem jest wywołanie kłótni) poprzez wysyłanie napastliwych, kontrowersyjnych, często nieprawdziwych przekazów.

Symptomy trollowania

- ◉ prosta do zauważenia nieznamość podstaw tematu danego forum;
- ◉ częste zadawanie tych samych pytań, na które odpowiedź została już udzielona – celem trolla jest w tym przypadku zapętlenie dyskusji i wprowadzenie dodatkowego zamieszania;
- ◉ brak konsekwencji podczas prowadzenia dyskusji i zaprzeczanie własnym tezom i opiniom;
- ◉ chętnie używanie argumentów *ad personam* – atakujących osoby lub ich cechy szczególne, jak wiek/zainteresowania/etc., bez związku z tematem dyskusji; w niektórych przypadkach troll posuwa się do wyzwisk i gróźb;
- ◉ skrajna megalomania i pogardliwy stosunek do innych osób – jest to bardzo charakterystyczna cecha trolli, która prowadzi prędzej czy później do ich wyobcowania, bo nawet osoby pierwotnie sympatyzujące z trollem lub odnoszące się doń neutralnie zrażają się do niego z powodu takich zachowań przejawianych wobec nich;

- ◉ wprowadzanie zamieszania w stosunku do własnej osoby, przedstawianie siebie jako ofiary;
- ◉ konfabulacja np. na temat swego wykształcenia, pracy, pozycji społecznej bądź doświadczeń życiowych – celem trolla jest nadanie większego znaczenia swoim wypowiedziom, jako pochodzącym od specjalisty, osoby, która coś zna z autopsji etc.;
- ◉ regularne ogłaszanie swojego definitywnego odejścia z forum lub grupy dyskusyjnej i za każdym razem, po jakimś czasie, powracanie – troll tłumaczy się tutaj różnego rodzaju *obowiązkiem, otrzymaniem kilkuset maili zachęcających do powrotu* etc.;
- ◉ tworzenie *klonów* bądź *pacynek* (np. Troll może także występować w tym samym okresie jako *Uczestnik1* i *Uczestnik2*), których wypowiedzi składają się z wyrazów poparcia wypowiedzi trolla występującego pod własnymi danymi oraz ataków na oponentów tego trolla – troll w ten sposób próbuje wykazać, że nie jest izolowany i cieszy się poparciem na danym forum.

Kradzież tożsamości

dr Ewa Sowa-Behtane
Wydział Pedagogiczny
Instytut Nauk o Wychowaniu

- ⊙ **Kradzież tożsamości** (impersonation) - polega na udawaniu przez sprawcę w cyberprzestrzeni, że jest kimś innym, tzn. ofiarą.
- ⊙ W art. 190 § 2 k.k. penalizacji poddano zachowanie polegające na podszywaniu się pod inną osobę poprzez wykorzystanie wizerunku lub innych danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej. W literaturze przeważa stanowisko, że czyn ten stanowi kradzież tożsamości, jednak pojawia się też stanowisko że właściwą nazwą na określenie wymienionego czynu jest „złośliwe podszywanie się pod inną osobę”.

Upublicznianie tajemnic

- ◎ **Upublicznianie tajemnic (outing)** - polega na udostępnianiu osobom trzecim prywatnych materiałów ofiary, w których posiadanie wszedł sprawca.

Śledzenie (cyberstalking)

- **Śledzenie** (cyberstalking) – to używanie Internetu oraz wszelkiego rodzaju mediów elektronicznych do nękania drugiej osoby. Nie ma zamkniętego katalogu zachowań obejmujących tego rodzaju nękanie, ale jest to np. wysyłanie niechcianych wiadomości, rozsyłanie korespondencji do losowych adresatów w imieniu osoby nękanej oraz wbrew jej woli, jak również komentarze na forach internetowych, wysyłanie prezentów przez Internet etc.

- Od 6 czerwca 2011 r. wprowadzono do Kodeksu karnego nowe przestępstwo, tj. stalking. Artykuł brzmi: „Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej. Jeżeli następstwem czynu jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.”

Happy slapping

- ◉ **Happy slapping** - proceder polegający na niespodziewanym atakowaniu (pobiciu, okradzeniu, zniszczeniu rzeczy osobistych) przypadkowych ludzi i filmowaniu całego zajścia. Kolejno sprawca udostępnia kompromitujący materiał w sieci.

Poniżenie (denigration)

- Upublicznianie za pomocą elektronicznych narzędzi komunikacji poniżających i nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat innych osób. Mogą to być np. przerobione zdjęcia sugerujące, że osoba wykonuje czynności seksualne lub kłamliwe informacje na temat wydarzeń, w których ofiara rzekomo miała brać udział.

Wykluczenie

- **Wykluczenie** (exclusion) – Celowe usunięcie bądź niedopuszczenie danej osoby do listy kontaktów internetowych. Działanie takie może przykładowo polegać na niedopuszczeniu innej osoby do listy znajomych na portalu społecznościowym bądź usunięciu z listy kontaktów w komunikatorze internetowym.

Co może szkoła...

Działania profilaktyczne/prewencyjne

- edukacja (zasady odpowiedzialnego i bezpiecznego korzystania z Internetu i telefonii komórkowej, zagrożenia płynące z użytkowania technologii komunikacyjnych, netykieta, odpowiedzialność prawna, wiedza dotycząca sposobów postępowania w sytuacjach zagrożenia);
- prelekcje, spotkania z ekspertami, konkursy;
- filtry, kontrola przeglądanych stron, właściwa reakcja na niepożądane zachowania dzieci i młodzieży;
- opracowanie procedur reagowania na cyberprzemoc;
- podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy;
- sankcje regulaminowe szkoły.

dr Ewa Sowa-Behtane
Wydział Pedagogiczny
Instytut Nauk o Wychowaniu

Procedura reagowania w szkole w sytuacji cyberprzemocy:

- Ujawnienie przypadku cyberprzemocy,
- Ustalenie okoliczności zdarzenia,
- Zabezpieczenie dowodów,
- Analiza zdarzenia przy udziale dyrektora, pedagoga i wychowawcy,
- Identyfikacja sprawcy:

gdy sprawca jest nieznany:

- powiadomienie Policji,
- zawiadomienie administratora serwisu o zablokowaniu materiałów,

gdy sprawca jest znany :

- powiadomienie Policji,
- powiadomienie rodziców lub opiekunów,
- rozmowa z uczniem sprawcą przemocy o jego zachowaniu,
- zobowiązanie sprawcy do usunięcia materiałów z Sieci.

- Działania wobec sprawcy i ofiary cyberprzemocy,
- Zastosowanie środków dyscyplinujących wobec sprawcy,
- Monitoring.

Działania wobec ofiary cyberprzemocy

- ❑ **wsparcie psychologiczne** (poradę, jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa i nie doprowadzić do eskalacji prześladowania),
- ❑ po zakończeniu interwencji należy **monitorować** sytuację ucznia sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy,
- ❑ **poinformowanie rodziców** dziecka o problemie i okazanie im wsparcia i pomocy ze strony szkoły. W rozmowie z nimi pedagog lub wychowawca przedstawiają kroki, jakie zostały podjęte w celu wyjaśnienia zajścia oraz zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi, a także, jeśli to wskazane, proponuje rodzicom i dziecku pomoc specjalisty (psychologa, pedagoga).

Działania wobec sprawcy cyberprzemocy

Gdy sprawca cyberprzemocy **jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny** pełniący w szkole rolę koordynatora działań wychowawczych powinien podjąć dalsze działania.

1. Rozmowa z uczniem - sprawcą przemocy o jego zachowaniu:

- celem rozmowy powinno być ustalenie okoliczności zajścia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i poszukanie rozwiązania sytuacji konfliktowej,
- sprawca powinien otrzymać jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy,
- należy omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane,
- sprawca powinien zostać zobowiązany do zaprzestania swojego działania oraz usunięcia z Sieci szkodliwych materiałów,
- ważnym elementem rozmowy jest też określenie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy,
- jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy.

Działania wobec sprawcy cyberprzemocy

dr Ewa Sowa-Behtane
Wydział Pedagogiczny
Instytut Nauk o Wychowaniu

2. Powiadomienie rodziców sprawcy i omówienie z nimi zachowania dziecka:

- ❑ rodzice sprawcy powinni zostać poinformowani o przebiegu zdarzenia i zapoznani z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez szkołę środków dyscyplinarnych wobec ich dziecka,
- ❑ w miarę możliwości należy starać się pozyskać rodziców do współpracy i ustalić jej zasady,
- ❑ warto wspólnie z rodzicami opracować projekt kontraktu dla dziecka, określającego zobowiązania ucznia, rodziców i przedstawiciela szkoły oraz konsekwencje nieprzestrzegania przyjętych wymagań i terminy realizacji zadań zawartych w umowie.

Działania wobec sprawcy cyberprzemocy.

dr Ewa Sowa-Behtane

Wydział Pedagogiczny

Institut Nauk o Wychowaniu

3. Objęcie sprawcy opieką psychologiczno-pedagogiczną:

- praca ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku pomocy uczniowi w zrozumieniu konsekwencji swojego zachowania, w zmianie postawy i postępowania ucznia, w tym sposobu korzystania z nowych technologii,
- jeśli szkoła posiada odpowiednie warunki, pomoc psychologiczna może być udzielona sprawcy na terenie szkoły,
- w uzasadnionym przypadku można w toku interwencji zaproponować uczniowi (za zgodą rodziców) skierowanie do specjalistycznej placówki i udział w programie terapeutycznym.

Pamiętajmy, że ...

- ◎ **Cyberprzemoc to przemoc ...**
- ◎ **Stosowanie przemocy jest naruszeniem prawa (np. groźby karalne, propozycje seksualne, publikowanie nielegalnych treści itp.)**
- ◎ **Fakty świadczące o złamaniu prawa zostają przez dyrektora szkoły bezwzględnie zgłoszone na policję.**

○Dziękuję za uwagę.